

настанку међународних организација али су (иако говоре о значајним актуелним проблемима који захтевају и свеж истраживачки напор и савременија тумачења), исувише уопштене. То се може, уосталом, рећи и за другу главу која се бави чланством у међународним организацијама. Укратко, чини се да су аутори морали многа дотакнута питања конкретније да разраде фактографски и аналитички да би били што боље засновани њихови теоријски ставови и закључци. Јасно је да би то водило, бар донекле, повећању обима књиге и да је то аргумент који доста оправдава ауторе у односу на ову примедбу, но сигурно је исто тако да ће њихов даљи рад морати да буде усмерен у првом реду на допуну оних поглавља која су овом приликом недовољно разрађена.

У закључку овог кратког приказа књиге Димитријевића и Рачића, која представља значајно достигнуће наше књижевности међународног права и међународних односа, може се истаћи да их она обавезује да наставе са радом на њеном употпуњавању и побољшању. Позната је ствар да се признати учбеници, који се идентификују са прилозима од фундаменталне научне вредности, стварају годинама и да само они који истрају на томе путу успевају да достигну овај ниво. Књига „Међународне организације“ коју су нам дали Димитријевић и Рачић представља очевидно успешан и смео покушај који треба поздравити у очекивању да ћемо временом, захваљујући њиховој даљој сарадњи, добити дело у коме ће бити остварена у пуној мери жеља за глобалном међународноправном и политиколошком обрадом проблематике међународних организација.

Др. М. Шаховић

ORGANIZACJA SPOŁECZEŃSTWA SOCJAŁISTYCZNEGO W POLSCE.

Oprowadanie zbiorowe pod redakcją Adama Lopatki. — Warszawa — Poznań, 1970, Państwowe wydawnictwo naukowe, str. 323; 80

Аутор у својој књизи третира проблем организације социјалистичког друштва у Пољској. Књига има, пре свега, дидактичку намену. Сам предмет, као и учбеник, су у процесу стварања. Књига је подељена на четрнаест глава.

У првој глави под називом *Организација социјалистичког друштва у Пољској* представљен је систем и његово функционисање. Окосница система је социјалистичка држава и њен апарат. Задачи социјалистичке изградње реализују се не само уз помоћ државе већ и сарадњом разних друштвених организација. Зато је важно представити принципе сарадње државе са друштвеним организацијама, одређивање функција и задатака тих организација у животу друштва и са теоријских и практичних разлога. Одређивање места државе и других организација у систему друштвене организације дозвољава да се уоче перспективе развоја читавог система и сваке организације која му припада. Проблем се третира у историјској перспективи. Пошто Пољска није једина социјалистичка држава, вршена су поређења са другим социјалистичким земљама, а посебно са СССР. Разлике говоре о богатству форми испољавања социјалистичких сардња у области организације друштвеног и политичког живота. Вршена су и поређења са буржоаском Пољском и са савременим капиталистичким земљама. Разлике углавном сведоче о предностима социјалистичког система. Нису обухваћене зависности између нивоа економског развоја земље, класне структуре друштва и система његових организација.

Укратко, предмет књиге је — систем организације и функционисање социјалистичког друштва у Пољској у развоју и у поређењу с неким социјалистичким и капиталистичким земљама.

У другој глави *Улога државе у систему организације социјалистичког друштва у Пољској*, аутор констатује да власт припада радном народу града и села. Народ, са радничком класом на челу, управља Пољском посредством својих политичких партија, теренских народних одбора, Сејма, радничких савета, друштвених и привредних организација и синдиката. Државну власт народ обавља преко својих представника. Термин радни народ села и града обухвата: радне људе, то значи радничку класу, радно сељаштво, занатлије и интелегенцију, а не обухвата остатке паразитских класа и слојева. После победе социјалистичког сектора у свим областима привреде термин „пољски народ” и термин „радни народ града и села” ће се поклапати. Социјалистичка држава у свом развоју пролази кроз две етапе: етапу државе — диктатуре радничке класе и етапу општенародне државе. Пољска се налази још у првој етапи. Социјализам ће се сматрати изграђеним са победом социјалистичких односа у пољопривреди. Улога државе јесте да чува тековине народа, да осигурава његову власт и слободу, да обезбеђује развој и пораст производних снага.

Држава организује планску привреду, ослањајући се на предузећа која су власништво друштва, то значи државних, задружних и других организација радног народа. Њени правни прописи представљају израз интереса и воље радног народа. Она ограничава и постепено ликвидира друштвене класе које живе од експлоатације радника и сељака.

Трећа глава говори о *перспективама развоја социјалистичке државе*. У њој се расправља о односу државе према разним организацијама. Постоје организације које имају водећу улогу. То су политичке партије. Затим, постоје организације које координирају своју делатност са државом на платформи извесне једнакости, у њих убрајамо синдикате; организације на које држава утиче својом водећом улогом, задруге и удружења. Такође постоје организације које држава толерише, надзире и регулише њихову делатност. Оне делују легално и имају место у систему организације социјалистичког друштва. Ту спадају верски савези и организације приватне иницијативе. Држава се брине да се њихова делатност врши у оквиру социјалистичког правног уређења. О овим питањима су изложене и концепције анархиста, Енгелса, Лењина, Стаљина као и југословенска концепција.

Четврта глава анализира *Народни фронт*. Аутор сматра да је Народни фронт чинилац креирања морално-политичког јединства народа. Делатност Народног фронта омогућава стварање таквог облика социјалистичке државе који има све особине опште народне демократије.

Пета глава говори о појму *партије*. Политичка партија је организована група која има класни карактер и одређени програм деловања. Ослањајући се на свој програм, тежи да заузме власт, да се одржи на власти или бар да утиче на ту власт.

Шеста глава говори о *партијским системима*. Сам појам партијског система обухвата механизам сарадње или ривалства. Морају да постоје принципи понашања према којима се одвија сарадња и ривалство. У партијски систем се не убрајају партије које не признају ове принципе. Партијски систем чине све партије које легално делују. Избор партијског система зависи од конкретних услова те земље, од њених традиција у области организације политичког живота. Терен сарадње партија и тежиште њиховог деловања је Народни фронт. Њихови програми нису идентични зато што свака делује у другој средини и има свој идеолошки поглед на свет.

Седма глава говори о *партијском систему у Пољској*. У Пољској делују три партије. То није систем ривалства већ сарадње и то не у борби за власт већ за њено вршење. Све оне заједно владају Пољском. Пољска уједињена радничка партија (ПУРП) створена је 1948. године. Њена организациона структура се заснива на основама демократског централизма, што одлучује о њеном идејном и политичком јединству. Организована је на производно-територијалним принципима и заснована на подређивању

нижих органа вишим. Партија прима у своје редове пре свега раднике, сељаци, интелигенцију и занатлије. Брине се о томе да класе и друштвени слојеви буду заступљени у њеном саставу. У партију се прима по индивидуалном поступку. Чланови имају право да се изјашњавају на партијским састанцима и у партијској штампи о стварима везаним за партију. Могу да критикују рад сваког члана као и политичке раднике. Сваки члан мора да припада основној организацији које се образује тамо где има најмање пет чланова партије. Постоје основне партијске организације, партијске организације предузећа, сеоске, теренске и војне.

Уједињена народна странка основана је 1949. То је сељачка партија. Заступа интересе села повезујући их са потребама радничке класе и читавог пољског народа. Она је одговорна за развој земље и изградњу социјалистичке државе. Организациона структура УНС слична је структури ПУРП и највиша власт странке је конгрес. Утицај УНС на делатност државе и друштвене организације је велики. Чланови странке представљају 25,6% посланика у Сејму.

Демократска странка основана је 1939. Она делује углавном у занатлијској средини и међу интелигенцијом. Стоји на темељу изградње социјалистичке Пољске. Њена улога је у организовању активног удела тих слојева у политичком животу и подстицању процеса преображаја њихове свести.

Осма глава садржи проблеме *водеће улоге ПУРП*. Партија је неопходна да би се реализовали историјски интереси радничке класе и читавог радног народа. Неопходна је и због тога да би радничка класа могла да врши контролу над владом и читавим апаратом социјалистичке државе, јер „кад не би било партије влада не би имала од кога да сазна какве жеље има радничка класа.“ Радничка класа не може да изгради социјализам само уз помоћ државног апарата. Партија управља државом зато што је део радничке класе и што изражава интересе радних људи. Због тога мора стално да се стара о поверењу народа. Водаћа улога ПУРП у односу на државу заснива се на активности, иницијавити, ауторитету у друштву а не на правним, административним или економским привилегијама. Управља државом зато што боље од државног апарата и других организација уопштава њихова искуства, изражава њихову вољу и интересе.

Разграничење партијске и државне делатности неопходно је да би се осигурао ауторитет државном апарату. Водаћа улога ПУРП је услов постојања и развоја демократије у Пољској. Постоји спољна и унутрашња контрола. Улогу спољне контроле врше странке УНС и ДС. Унутрашња демократија ПУРП је главни центар контроле друштва над државом. У ПУРП мора бити сједињен централизам и унутрашња демократија.

У деветој глави се говори о *идејно-васпитним омладинским организацијама и њиховој сарадњи са државом*. Оне делују под идејним и политичким вођством ПУРП и прихватају њену водећу улогу у друштву. Аутор их убраја у организације које своје односе са државом заснивају на принципима координације. Савез социјалистичке омладине је идејно-политичка и васпитна самостална организација радне омладине, ученика, студената у градовима и у селу. Савез сељачке омладине је организација младог сеоског поколења, радног сељаштва, пољопривредних радника и интелигенције.

Десета глава обухвата *синдикате и њихову сарадњу са државом*. У организационом погледу и у погледу делатности они се руководе принципима демократског централизма. Сваки синдикат има своју организациону структуру. Синдикат који је уведен у регистар синдиката постаје правно лице.

Синдикати имају две главне функције: штите интересе радника и „школа су комунизма“. Преузимају неке задатке од државе, пре свега функцију обезбеђивања заштите, организације и хигијене рада.

Једанаеста глава се односи на *проблеме задругарства*. Задругарство је социјалистичка институција. Њихов задатак је преображај ситне робне производње у социјалистичку привреду, укључивање финансијских средстава становништва у процес социјалистичке акумулације. Њен задатак је привредна делатност а има и друштвено васпитне функције. Држава је централна организација а задруге су организације којима држава руководи. То значи да нису аутономне. Држава одређује њихове циљеве, утиче на садржај њиховог статута и одређује облигаторно организациону структуру задруга. Задругарство се заснива на групном власништву, које је у суштини социјалистичка својина. Користи државне кредите.

Дванаеста глава се односи на *удружења различитог типа*. Аутор разликује три типа удружења: обична удружења, удружења која су регистрована и удружења „више корисности”. Последњи тип су удружења чији рад је наишао на признање од стране државе и које она подушрире. Најстарије удружење тога типа је пољски Црвени крст. Постоји неколико фаза у развоју удружења. Лига жена је друштвено идејна организација пољских жена. Држава одређује организациону структуру удружења и неопходне услове за њихов настанак и функционисање и води одређену финансијску политику према њима.

Тринаеста глава је посвећена *организацијама прогресивних католика*. Поред политичких партија и синдиката делују хришћанска удружења. Та удружења имају одређен политички програм који се састоји у сарадњи католика у изградњи социјалистичке Пољске. Показују интересовање да утичу на ток државних послова и одржавају политичке контакте с аналогним организацијама у иностранству. Основна организација је ПАХ. Извор активности тог удружења је хришћанска филозофија повезана са претпоставкама грађанско-патриотске природе са изразитом акцептацијом социјализма. Делује углавном у кругу интелигенције и обухвата писце, публицисте и новинаре. Делује у оквирима Народног фронта. Има представнике у Сејму.

Четрнаеста глава говори о *односу државе према верским савезима*. Држава поставља верским савезима одређене захтеве у које спадају, пре свега, неопходност поштовања државног правног поретка. Са губитком правне моћи конкордата, католичка црква је изгубила свој досадашњи правни положај у односу на државу.

Петнаеста глава се односи на *улогу информација у делатности државе*. Органи државе и друштва су прималац и одашиљач информација.

Шеснаеста и последња глава се односи на *улогу штампе у Пољској*. Штампa има одређено место у систему идеолошких средстава којима се делује на друштво. Она је средство друштвене контроле којим се спречава отуђивање државног апарата од друштва и средство заштите грађанских права. Штити друштвену својину, учествује у реализацији привредних задатака и у васпитању. Има функцију спољашње репрезентације социјалистичке државе. Ограничења њене делатности врши комунистичка партија и држава.

Књига, која је универзитетски уџбеник и намењена је, првенствено, настави административног права, занимљива је због посебног угла под којим је посматрано социјалистичко друштво, уопште, а посебно у Пољској. Колектив аутора је група универзитетских професора који су обрадили поједине главе, док су основни план и концепцију дали проф. др Јерзи STAROSCIAK, директор Института за административно право Универзитета у Варшави и проф. др Адам ЛОПАТКА, директор Института државе и права у Познању. Адам ЛОПАТКА је истовремено и писац следећих глава: I, II, III, V, VI, VII, VIII и X; Krzysstof DESUBSKY: IV (коаутор) и XV; Jerzy NOWACZYK: IV (коаутор); XI (коаутор) и XVI (коаутор); Jerzy MIKOSZ: IX; Adolf DOBIESZEWSKI: XI (коаутор); Janusz ROMUL: XII; Tomas LANGER: XIII и XIV; и Marian SZCZEPANIAK: XVI (коаутор).